

28. března – Den učitelů

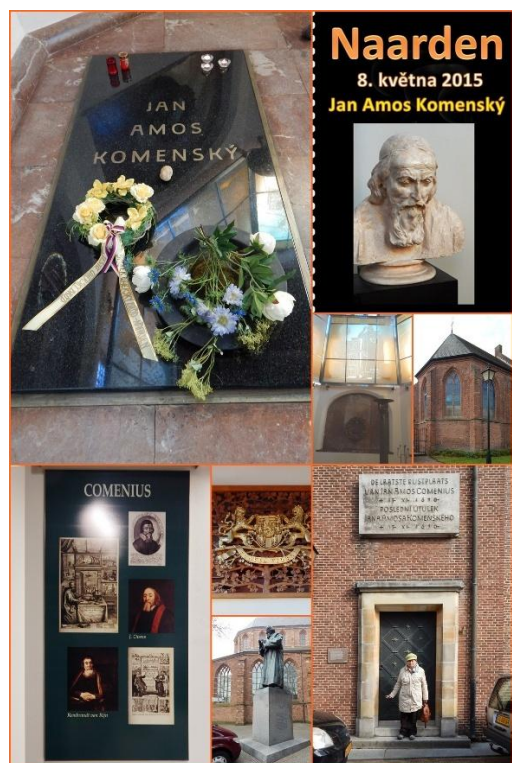
Výroky Jana Amose Komenského

- Bez **příkladů**, **pravidel** a **cvičení** buď **ničemu** se nevyučuje a neučí, nebo **ničemu** dobře.^[1]
- **Boháči** bez **moudrosti** – co jsou jiného než **vepři** v **blátě** ležící?^[2]
- Čemukoli vyučuješ, hled' aby jasná **pravda** byla.^[1]
- Čím je **člověk** vzdělanější, lepší a ušlechtilejší, tím víc si váží **přírody**.^[3]
- Činný **život** je v **pravdě životem**, **zahálka hrob člověka** za živa.^[4]
- **Člověk** dokonale učený jest **strom** na **kořenu** vlastním stojící, svou vlastní **vláhou** se napájející, vždycky stále a čím dále tím silněji rostoucí, zelenající se, kvetoucí, **ovoce** nesoucí.^[5]
- **Člověk** vycvičený **rozumem** a **uměním**, avšak bez **mravnosti**, podobá se zlaté **pochvě**, v níž se olověný **meč** chová.^[6]
- Dnešní **den** nedávničko teď nastával nám a jako budoucího **něco** začínali jsme jej, a hle, již zmizel! Kam se poděl **dne** tohoto **čas** ten, kterýž se ukázal, byl a minul, a na **věky** se nevrátí více? Dejž, milý **Pane Bože**, ať umíme počítati kratičké **dny** naše na **světě**, a moudře sobě počínáme vidouce, an tu **místa** k **přebývání** není; **časové** sami k terminu **věčnosti** ustavičně nás podávají. Čím jsem se prohrěšil **dnes**, **Pane Bože** můj, uveď to, prosím, v zapomenutí věčné, ať to mně ani tobě na **věky** na **paměť** nepřichází. A když **večer života** mého přijde, zamlouvám sobě, **Pane Bože**, u tebe **skrýši**, v níž bych až do veselého z **mrtvých** vstání bezpečně odpočinouti mohl. A potom v **slávu** přijmeš mne.^[7]
- Dobrý **učitel**, dobrý **učení**, dobré **učení** mocně **umění** rozmnožuje.^[1]
- I při nejlepším **předsevzetí** chybiti se může.^[9]
- Jak docela věrný to **obraz osudu smrtelníků**! Právě ti z nich, kteří nejvíce dychtí po **bohatství**, **poctách** nebo **rozkoších** nebo jiných **věcech** v **životě** žádoucích, nejvíce hladovějí a žízní, poněvadž v **rozkoších** a **žádostech** není **nasycení**: jedí, aby jedli, pijí, aby opět pili. Jako svrabovitý **člověk** se nikdy nepřestane škrábat, tak **rozkošník** nezná **konce** v **rozkošnictví**, **ctižádostivec** ve **ctižádosti**, **boháč** v **hromadění bohatství**, poněvadž každá **žádostivost** je nenasytná.^[10]
- Jediná **lakota** jest počestná – **lakota času**.^[11]
- Jediným **učitelem** hodným toho **jména** jest ten, který **vzbuzuje ducha** svobodného **přemýšlení** a vyvinuje **cit** osobní **odpovědnosti**.^[12]
- Jen to chci nyní připomenouti: Nesmí se mluvit o **pošetilosti**, jestliže někdo důvěřuje v dobrou **věc** a spoléhaje na **Boha** chtěl by a měl by **odvahu** volati na celý **svět** a celé lidské **pokolení**, aby zmoudřelo.^[13]
- Jestliže zajisté **něco** pohřešuje střídavého **odpočinku**, není trvanlivé; my pak chceme **vtip** cvičiti tak, aby mohl vytrvati; potřebí tedy mezi **práci** vložit od **práce upouštění** a **mezery přestávek**.^[12]
- Jitřní **zdraví** nevylučuje večerní **nemoc**.^[14]
- K vyšším uctivě, k sobě **rovným** přátelsky, k nižším vlídně, ke všem laskavě a upřímně se chovej.^[15]

- Každá [práce](#) celého [člověka](#) vyhledává.^[16]
- Komukoli prospěti můžeš, prospívej rád, možno-li celému [světu](#). Sloužiti a prospívati je [vlastnost povah](#) vznešených.^[17]
- Lidskému [tělu občerstvování](#) potřebí, a to [procházením](#), [probíháním](#), [pracemi](#), [hrami](#) a jakýmkoli [těla pohybováním](#) a [cvičením](#).^[18]
- Nebuďme, prosím, tak leniví, abychom po jiných toliko vždy hleděli a za jinými zdaleka se plaziti chtěli! Nechť nás také v [něčem](#) jiní před sebou vidí!^[4]
- Nevěřte [všemu](#), co se vám k [věření](#) předkládá.^[19]
- [Neznámému](#) nejinak než [pomocí](#) něčeho [známého](#) učí se.^[1]
- Odvykejte [bojům](#), zkuste své [meče](#) v [motyky](#) a [oštěpy](#) své v [srpy](#).^[20]
- [Pec](#) zkouší [zlato](#) a [trápení člověka](#).^[21]
- [Pochlebování](#) je falešný [peníz](#), který udržuje v [oběhu](#) jen naše [marnivost](#).^[22]
- [Poznání](#) sebe sama je [základem](#) pravé [moudrosti](#).^[23]
- Především je třeba vytyčiti si vysoký [cíl](#), vyhýbati se [zahálce](#), nezoufati v [nehodách](#) a nikdy neklesati na [mysli](#).^[24]
- Při [jednom](#) setrvej dokud třeba!^[25]
- [Světlo](#) má moc zahnat [tmu](#), ne naopak. Kdekoli totiž vzchází [světlo](#), tam [tma](#) brzy buď řídne nebo mizí. A naopak [tma](#) nemá [sil](#) aby odstranila [světlo](#).^[26]
- [Synu](#) můj, uč se [moudrým](#) býti.^[27]
- [Škola](#) bez [kázně](#) – [mlýn](#) bez [vody](#).^[12]
- Šťastný je [člověk](#), kterého varuje cizí [chyba](#).^[9]
- Ten [zvyk](#) trousit do obecenstva podle libé [vůle](#) jakékoli [papíry](#) musí naprosto přestat, jakožto pařeníště všeho [zmatku](#).^[28]^[nedostupný zdroj!]
- [Učení](#) samo má býti milé a libé a nemá se jinak díti, než jako [hra](#) a [kratochvíle](#).^[12]
- Vpravdě bohatý jest ten, kdož na tom, co má, přestati umí.^[29]
- Vše ať se děje přirozeně, [násilí](#) ať se vzdálí ze všeho, co se děje.^[30]
(varianta:) Vše nechť se děje po dobrém, nechť není [násilí](#) v [ničem](#).
Omnia sponte fluent, absint violencia rebus.
- Vše na tomto [světě](#) se dá napravit jen jemným [teplem lásky](#), poněvadž jinak je to nemožno.^[26]
- Všelike [kvaltování](#) toliko pro [hovada](#) dobré jest.^[31]^[p. 1]
- Všichni na jednom [divadle](#) velikého [světa](#) stojíme, a cokoliv se tu koná, všech se týče, celé lidské [pokolení](#) jest z jedné [krve](#), jedna [rodina](#), jeden [dům](#).^[32]
- Základem [zdraví](#) a [šťěstí](#) je [střídmost](#) ve všem, v [jídle](#), v [pití](#) i v jiných [požitcích](#). To je [tajemství dlouhověkosti](#).^[33]
- Žel, že na [konci života](#) vidíme, jak málo jsme uskutečnili z těch dobrých [věcí](#), které jsme v minulých [letech](#) hodlali vykonati. Proto nikdy dobré [konání](#) neodkládej na [dobu](#) pozdější.^[34]
- [Právnictví](#)? To, co bych chtěl anebo nechtěl, aby mi dělali druzí, budu sám druhým dělat nebo nedělat.^[35]

- Vzdělavancům mého národa:** Jak velikou znalostí věci vynikáte mnozí z Vás, v tom za svědky stavím Vás samy. Ale že zároveň znamenitě vynikáte nečinností a malátností skoro všichni, to jsem se rozhodl veřejně Vám vytknouti. Jestliže se chcete nad tím urážeti, mám po ruce svědky, které nebudete moci snadno odmítnouti, neboť postavím proti Vám samu skutečnost. Vidíte, co všechno nekonají jiné národy? S jakou obratností vzdělávají své rodné jazyky? Vidíte Italy, Francouze, Němce, Angličany, Nizozemce, kteří všechnu moudrost Řeků a Římanů znamenitě převedli do svých řečí? Nic není ve vědách, nic není v dějinách, nic ani zřejmého ani tajného, co by tito neodevzdali ke čtení svým krajanům. Ale kdo z Vás poskytl něco podobného naší vlasti? Kdo napsal našim lidem o stavbě světa? Kdo ukázal způsob, jak pozorovati pohyby nebeské? Kdo naučil zpytovat prvky, vlastnosti a síly přírodních těles? Kdo otevřel divadlo okřšku zemského? Kdo dal našim poznati jemnosti geometrie? Kdo okusiti příjemnosti optiky? Kdo utkal pořad dějin? Kdo popsal původ, polohu a různé zvyky národů na světě bydlících? Kdo vyložil něco o způsobu řečnickém a kdo ukázal cestu, jak řídit myšlení? Domníváte se, že jest možno trpěti Vám dále, aby každý směl žíti pro sebe sama a nepodnikati žádných prací pro rozmnožení vážnosti vlasti? Myslíte si, že našemu jazyku chybí buď ta bohatost, nebo ten lesk, aby bylo možno kterékoli věci vystihnouti řečí? Zřejmě se mýlíte. Nikde není nic tak nesnadného, co bychom nemohli srozumitelně a výstižně vyjádřit naším jazykem, jen kdyby k tomu přistoupila příčinlivost a práce! Dosud nepochopil vznešenost našeho jazyka ten, kdo jej považuje za málo bohatý neb málo půvabný. Ne na něm, na mou věru, na nás je vina, kteří nad míru zanedbáváme jeho pěstování!

Trochu obrázků

Velký český pedagog
Jan Amadeus Komenský
 pravil **Mireček v Básnících**

Poslechněte si Mirečka
Se učit, se učit ... (1:26)

To dokáže jen čeština

- Všichni pili, jen František Nepil.
- Všichni ryli, jen Bohumil Hrabal.
- Všichni použili kleště, jenom Zdeněk Svěrák.
- Každý byl mokrý, jen Jiří Suchý.
- Všichni jsou cizinci, jen Svatopluk Čech.
- Všichni sbírají jedlý houby, jen Zdeněk Nejedlý.
- Všichni uchočili celé roucho, jen Stanislaw Lem.
- Všichni měli oštěpy dřevěné, jenom Jan Železný.
- Všichni hráli zvolna, jenom Tomáš Pospíchal.
- Já sbíral lipový květ a Karel Heřmánek.
- Všichni dali sprint, jen Tomáš Klus.
- Všichni si vyslechli osvobozující rozsudek, jen Tomáš Ortel.
- Všichni byli svěží, jenom Michal Malátný.
- Všichni jsou opálení, jenom Petr Spálený.
- Všichni mrazili, jen Milan Chladil.
- Všichni byli vzhůru, jenom Jaromír Spal.
- Každé otevřené dveře Jiří Zavřel.
- Kdo nechtěl, tak ho Miroslav Donutil.

Zakládací listina Univerzity Karlovy v Praze ze 7. dubna 1348 (český text)

<http://www.cuni.cz/UK-1391.html>

Karel, z Boží milosti římský král, vždy rozmnožitel říše, a český král.

Na věčnou té věci paměť.

Mezi tužbami našeho srdce a tím, co naši královskou mysl svou tíhou stále zaneprázdnuje, její zřetel, starost a pozornost se stále obrací k tomu, aby naše české království, jež nad ostatní důstojenství a državy, ať dědičné, ať šťastně získané, obzvláštní náklonností naší mysli milujeme, o jehož povznesení vši možnou horlivostí se staráme a o jehož čest a blaho vším svým snažením usilujeme, aby tak, jako se řízením Božím raduje z přirozené hojnosti zemských plodin, podle příkazu naší prozíravosti a naším přičiněním za našich časů bylo ozdobeno množstvím učených mužů.

A tak, aby naši věrní obyvatelé království, kteří bez ustání lační po plodech vědění, se nemuseli v cizích zemích doprošovat almužny, ale aby našli v království stůl k pohoštění prostřený a aby se ti, jež vyznamená vrozená bystrost a nad ni, stali poznáním věd vzdělanými, a nebyli již více nuceni a za zbytečné mohli pokládat, za účelem vyhledávání věd kraj světa obcházet, k cizím národům se obracet, nebo aby jejich dychtění bylo ukojeno, v cizích končinách žebrot, nýbrž aby za svou slávu považovali, že mohou jiné z ciziny k sobě zvát a účastny je činit té lahodné vůně a tak velikého vděku.

Protož, aby tak prospěšný a chvalitebný záměr naší mysli zrodil důstojné plody a aby vznešenost tohoto království byla rozmnožena utěšenými prvotinami novoty, rozhodli jsme se po předchozí zralé úvaze zřídit, vyzdvihnout a nově vytvořit obecné učení v našem metropolitním a zvláště půvabném městě pražském, které je jak bohatstvím zemských plodin, tak příjemností místa, jelikož vším potřebným oplývá, nadmíru příhodné a uzpůsobené k tak velikému úkolu.

Na tomto učení budou pak doktoři, mistři a žáci všech fakult, jimž slibujeme znamenité statky, a těm, které toho hodné shledáme, udělíme královské dary.

Doktory, mistry a žáky na kterékoliv fakultě i mimo ní, všechny vespolek a každého zvláště, ať přijdou odkudkoliv, jak na cestě, tak při pobytu i při návratu, chceme zachovat pod zvláštní ochranou a záštitou našeho majestátu, každému pevnou záruku dávající, že všechna privilegia, výsady a svobody, kterých z královské moci užívají a kterým se těší doktoři a žáci jak na učení pařížském, tak boloňském, všem a jednomu každému, kdo by sem chtěl přijít, laskavě udělíme a postaráme se o to, aby ty svobody byly ode všech a každého jednoho neporušitelně zachovávány.

Toho všeho na svědectví a pro bezpečnější jistotu dali jsme vyhotovit tuto listinu a kázali jsme ji potvrdit pečeti našeho majestátu. Dáno v Praze léta Páně tisícího třístého čtyřicátého osmého, v prvé indikci, sedmého dne měsíce dubna, druhého roku našich království.